

Forum - Kvinnor och Funktionshinder

Forum - Women and Disability in Sweden

2020-11-11

Till
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Yttrande över - Översyn av insatser enligt LSS - SOU 2018:88 Dnr S2019/00088/SOF

Inledning

FQ, Forum – Kvinnor och Funktionshinder är en feministisk organisation av kvinnor, och de som identifierar sig som kvinnor, med olika funktionsnedsättningar, en så kallad cross disability organisation. Vi verkar för jämställdhet mellan könen och jämlikhet människor emellan. Endast kvinnor med funktionsnedsättning har rösträtt och är valbara i organisationen.

Våra erfarenheter av att som medlemmar vara kvinnor och ha funktionsnedsättning gör FQ till en unik organisation i Sverige. Vi påverkar och samarbetar både med kvinnorörelsen och funktionshinderrörelsen. Vi är många medlemmar i FQ som påverkas av LSS-lagstiftningen men inte alla. Vi har valt att i nedan lämnade remissvar i första hand kommentera utredningen utifrån ett feministiskt perspektiv med jämställdhet mellan könen för ögonen grundat på våra erfarenheter som kvinnor med funktionsnedsättning.

Vår grundläggande inställning gällande översynen av LSS

Lagens intentioner måste återställas och det kommer inte att ske med förslagen i den här presenterade översynen. När LSS trädde i kraft var den ett genombrott i svensk politik. Den utgick från att kvinnor och män med funktionsnedsättning var subjekt i sina egna liv och inte samhällets vårdobjekt. Den vilade på en grund som utgick från människors lika värde och det var den utgångspunkten som formade rättigheterna i LSS.

Forum - Kvinnor och Funktionshinder

Forum - Women and Disability in Sweden

Vi anser att rättstillämpningen av LSS insatser genom åren allvarligt skadat lagens ursprungliga utformning. Regeringar och Riksdagen har backat genom passivitet, utredningar med begränsande direktiv, till inte förpliktigande språkliga utfästelser om att "värna reformen" och genom att feget ha ställt sig bakom starka röster i samhället som vill tillbaka till det gamla vård- och omsorgstänkandet. Därmed har landets styre svikit dem av oss som lagen var ämnad för. Politiska tvärkast bakåt har skadat människor och urholkat välfärdssamhällets arbete med mänskliga rättigheter för att uppnå jämställdhet och jämlikhet.

Utredningens direktiv haft helt fel fokus. Dess syfte har varit att minska statens kostnader för personlig assistans. Det blir tydligt när vi ser förslagen i utredningen som syftar till att begränsa den personliga assistansen. Fokus borde självklart ha legat på de utmaningar som LSS har idag för att säkerställa att kvinnor och män får det stöd som var och en behöver och har rätt till, men också på att säkerställa en hållbar utveckling av LSS på sikt.

Jämställdhetsperspektiven

Från FQs sida ser vi mycket allvarligt på att utredningen har nonchalerat de stora, sedan tidigare kända könsskillnader som råder inom LSS. Det är också ett känt faktum att brister i jämställdhet slår mot närstående och om insatser saknas blir det ofta kvinnor som får gå in och ta över de stödinsatser som vi menar samhället ska erbjuda och stå för.

Utredningen har inte seriöst och tillräckligt analyserat jämställdhetsperspektiven. Sverige har prioriterat jämställdhetsfrågorna och för några år sedan tillkom Jämställdhetsmyndigheten. Dessförinnan fanns sedan ett antal år tillbaka Myndigheten för delaktighet. Två myndigheter vars sakkunskap bör kunna tas i anspråk i utredningar för att säkra jämställdheten ur ett jämlikhetsperspektiv. Intentionerna i LSS borde alltså ha varit föremål för dessa båda myndigheters gemensamma granskande. Vardagen för kvinnor med funktionsnedsättning ger bilder av mödrar, döttrar, hustrur, yrkesarbetande, förtidspensionärer, ålderspensionärer med mera. Villkoren att leva livet bygger på förutsättningarna i stöd och service och tillgänglighet. LSS bör utvecklas utifrån bland annat den kunskapen.

En viktig förutsättning för värdigt liv är rätten att sätta upp gränser för den egna integriteten. Många tror att personlig integritet för personer med funktionsnedsättning bara handlar om den fysiska integriteten, om behovet och rätten att sätta gränser och förutsättningar för vem och när och hur nära en annan människa ska tillåtas komma en på kroppen. Det är en viktig del i integriteten, men en annan avgörande förutsättning för att kunna sätta sina egna gränser för hur nära man i övrigt vill släppa in andra människor är - förtroende. Tillit till andra människor bygger man genom att lära känna varandra, genom att på något plan vara tilltalad av varandra och våga lita på att den andra människan förstått och respekterar mina

Forum - Kvinnor och Funktionshinder

Forum - Women and Disability in Sweden

sätta gränser för min integritet. Det här förutsätter att de insatser vi erbjuder, vi som lever med funktionsnedsättning, ger oss möjlighet att utforma dem utifrån våra individuella behov av att bygga, värna och behålla våra gränser för vår egen integritet. Detta är ingen möjligen specifik feministisk fråga, men kopplat till könsmaktsordningen menar vi att det finns alldeles särskilda skäl för att beakta också frågan om rätten till personlig integritet utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Det är känt att kvinnor med funktionsnedsättning i beroendeställning löper stora risker att utsättas för mäns våld, av att leva med urusel ekonomi och av allt det som i alla tider förtryckt kvinnor. Denna vardag för många kvinnor borde ha legat till grund för att säkra en hållbar utveckling av den personliga assistansen och över huvud taget i ett utvecklingsarbete av LSS.

Kvinnor med funktionsnedsättning, i beroendeställningar till män de lever tillsammans med i nära relationer, kan vara just kvinnor som utsätts för våld. Själva beroendet blir i det sammanhanget redskapet för mannen att utöva makt, förnedring, underkastelse och fysiskt och psykiskt våld.

Kvinnan med nedsatt rörelseförmåga som ständigt känner rädsla och skräck för att bli lämnad i en nödsituation utan förmåga att förflytta sig, för att bli hängande kvar i luften i toalettlyften, för att inte komma ur sängen, för att inte få i sig maten, för att inte nå telefonen eller annat som lagts utom räckhåll, den kvinnan ger till slut upp sitt eget jag.

Det samma gäller kvinnan med synskada som får sina tillhörigheter eller mediciner omplacerade eller undangömda, eller som utsätts för ommöbleringar som gör att hon snubblar eller känner förvirring. Eller den döva kvinna som undanhålls information eller som får vilseledande information och som därmed avskämmas från nödvändig delaktighet i tillvaron. Exempelen kan vara många där just den "ömma punkten" är redskapet för nedbrytning av kvinnan.

Varje kvinna med funktionsnedsättning måste få sin styrka genom att funktionsnedsättningen kompenseras, genom att inte känna utsatthet, vanmakt och skräck. Och genom att inte känna hotet av att bli fråntagen sina barn. Kvinnors behov av personlig assistans eller annan insats i LSS måste alltså kunna ses och bedömas även ur andra perspektiv än mäns behov. Insatserna ska ge kvinnor styrka och makt i sitt beroende av andra människor.

När samhällets insatser träffar rätt, så som den personliga assistansen gjorde i starten, leder det till att kvinnor i beroendeställning vågar kliva fram, ta steg för ökad självständighet och känna trygghet. De förslag som läggs i den här översynen gällande insatserna personlig assistans, personlig service och ledsagning kommer inte minska beroendet av närstående för kvinnor med funktionsnedsättning utan tvärtom öka det. Vi är mycket upprörda över att många kommer erbjudas den starkt

begränsade insatsen personlig service istället för personlig assistans och att ledsagning som egen insats riskerar att försvinna i en insats med vidare behov där dagligt beroende är grundingången för rättigheten. Insatsen ledsagning riktar sig till personer med synnedsättning, blinda och dövblinda. Det är en avancerad och vardagsnära insats som kräver förtroget, lyhördhet och respekt för den enskildes integritet. Behovet av insatsen är ständigt återkommande även om det inte förekommer varje dag.

Vi är också missnöjda med följden av att om staten tar över hela ansvaret för personlig assistans så ska alla assistansberättigades behov omprövas – till och med gruppen assistansberättigade över 65 år bland vilka det finns många med gamla traumatiska erfarenheter av institutionella insatser och boendeformer. Det är ett stort svek att ta tillbaka löftet om att omprövningarnas tid var över efter fyllda 65 år – ett stort svek. Vi är också övertygade om att en sådan förändring kommer slå mot kvinnor i högre grad än mot män – både vad gäller kvinnor med funktionsnedsättning och kvinnor som lever i en familjekonstellation där någon har en funktionsnedsättning. Det är ett stort steg tillbaka i jämställdhetsarbetet för vårt land.

Jämställdhet mellan könen och jämlikhet är grundläggande principer för de mänskliga rättigheterna.

Det finns uppenbar anledning att påminna om de två av FNs kärnkonventioner om mänskliga rättigheter som Sverige ratificerat och har att förhålla sig till när det gäller rättigheter och levnadsvillkor för kvinnor med funktionsnedsättning.

- Konventionen om avskaffandet av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW), även kallad Kvinnokonventionen, antogs av FNs generalförsamling år 1979.
- Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), antagen i FN år 2006 och gällande i Sverige sedan 2009, tydliggör vad staterna måste göra och vilka hinder som måste undanröjas för att personer med funktionsnedsättning ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Konventionens artiklar spänner över livets alla områden.

Genom att tilltråda och ratificera konventionen har Sverige åtagit sig att säkerställa rättigheterna och, observera - att inte begränsa eller försvaga redan vunna rättigheter! Trots detta ser vi en tillbakagång som går i ett rasande tempo.

Utredningen har tydligen inte haft som syfte att respektera de båda FN konventionerna. Det är obegripligt och beklagligt.

Forum - Kvinnor och Funktionshinder

Forum - Women and Disability in Sweden

Vi avstyrker utredningens förslag i dess helhet

Vår slutsats är att även om det finns enstaka förslag som skulle kunna föra utvecklingen inom funktionshinderområdet framåt så saknar utredningen kunskapsinhämtning från forskning och från tillsyns- och kunskapsmyndigheter. Utredningens underlag hade berikats av dessa kända kunskaper. Med all sannolikhet hade sådana kunskaper initierat förslag som ökat enskildas rätt till inflytande, delaktighet, jämställdhet, jämlikhet och möjlighet till goda levnadsvillkor.

Vi ställer oss i övrigt bakom yttrandena från Funktionsrätt Sverige och Intressegruppen för assistansberättigade, IfA.

FQ, Forum - Kvinnor och Funktionshinder

Maria Johansson
ordförande